

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ І ПРОБЛЕМИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Окреслено поняття фінансової звітності, розглянуто її склад та вказано на актуальність дослідження інформаційної бази фінансового аналізу з метою наближення до принципів Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ).

Ключові слова: фінансовий аналіз, управлінські рішення, інформаційне забезпечення, інформація, фінансова звітність, форми звітності, П(С)БО, МСФЗ.

У міру формування в Україні ринкового середовища неминуче зростає роль фінансового аналізу з метою обґрунтування фінансових рішень, пов'язаних з режимом ефективного функціонування суб'єктів господарювання, учасників ринку цінних паперів, зокрема емітентів, інвесторів, інвестиційних посередників, фондових бірж. Відповідно до мети суб'єкта аналізу його предметом є стан розвитку об'єкта дослідження та на основі встановлення властивих причинно-наслідкових зв'язків можливі варіанти управлінських рішень, що спрямовані на оптимізацію власної тактики і стратегії з метою отримання певного позитивного результату.

При цьому загострюється потреба в достовірній інформації про сфери прикладання коштів і надійність емітентів цінних паперів, потенційних позичальників, партнерів тощо з метою зниження невизначеності, послаблення впливу суб'єктивних факторів та підвищення якості управлінських та інвестиційних рішень.

Найважливішим джерелом інформації про фінансово-господарську діяльність підприємства є фінансова звітність. Вона є першим та найважливішим офіційним документом для оцінки вартості бізнесу. Якісна і добре продумана звітність надає набагато більше інформації, ніж просто числову суму у підсумковому рядку. Вона формує дані, які можуть підвищити впевненість у прийнятті управлінських рішень, стати основою для формування моделі беззбиткової підприємницької діяльності та аналізу різних сценаріїв розвитку подій у комерційному секторі економіки. Система фінансової звітності формує основу для визначення основних показників ефективності, які в майбутньому дозволять виявити і попередити певні проблеми та створити інформаційну базу для виявлення тенденцій розвитку бізнесу.

Складання фінансової звітності на сьогодні для України є складним і суперечливим питанням, особливо в умовах зближення з європейськими країнами та їхніми стандартами у цій сфері. Актуальність теми дослідження підтверджують останні публікації, зокрема, таких авторів, як Голов С., Варічева Р.,

Левіцька С., Пантелеев В. та інші.

Метою статті є висвітлення поняття та складу фінансової звітності українських підприємств, її вплив на процес прийняття управлінських рішень і ведення ефективних комунікацій у сфері бізнесу, ступінь відповідності міжнародним стандартам та завдання гармонізації.

Змістовність аналізу, його глибина і повнота врахування всіх факторів, які впливають на стан об'єкта вивчення, значною мірою визначаються станом інформаційного забезпечення. Проведений аналіз публікацій дає змогу стверджувати, що інформаційне забезпечення фінансового аналізу - це система даних і способи їх опрацювання, що дозволяють вивчити реальний стан об'єкта управління, виміряти вплив факторів, які його визначають, а також виявити можливості здійснення управлінських дій [2, 63].

Відповідно до цього, придатність інформації для прийняття рішень залежить від її відповідності наступним вимогам: державна регламентація; практичність інформації; своєчасність подання; зіставність показників; доступність і гласність; раціональність; обов'язковість подання; вірогідність; методологічна єдність розрахунків показників; дієвість [1, 156].

Потреби фінансового аналізу забезпечуються нормативно-довідковими, плановими та обліковими інформаційними ресурсами. Комплексне їх використання забезпечує оцінку діяльності підприємства в динаміці, рівня виконання плану, обґрунтованості планових показників та діагностику досягнення нормативного сценарію господарювання.

Основною складовою інформаційного забезпечення фінансового аналізу є фінансова звітність. Розглянемо більш детально це поняття, проаналізувавши його трактування вітчизняними вченими, та спробуємо порівняти із визначенням, яке дається Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ).

У Законі України "Про бухгалтерський облік", а також у П(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" визначено, що фінансова звітність є бухгалтерською звітністю, яка дає інформацію про

фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період [12].

У точках зору з приводу фінансової звітності окремих авторів існують деякі розбіжності, своєрідно акцентовані окремі характерні її аспекти. Так, Н.Чабанова не розмежовує поняття фінансової та бухгалтерської звітності. Цікавим є визначення А.Малишкіна, який вважає, що фінансові звіти є своєрідними інформаційними моделями господарюючих суб'єктів [3, с. 19]. Автори Л. Волинець та В. Терехова стверджують, що фінансова звітність є структуровано поданою інформацією про фінансовий стан та фінансові результати діяльності підприємства [3, с. 20].

Якщо звернутися до Міжнародних стандартів фінансової звітності, то під нею розуміються фінансові звіти загального призначення. Таким чином, з вищенаведених визначень випливає, що фінансова

звітність – це система узагальнюючих показників бухгалтерського обліку, структурованих у формі звітності, які надають користувачам інформацію про фінансовий стан, результати діяльності, рух грошових коштів та зміни у власному капіталі підприємства за звітний період для прийняття ними відповідних рішень.

Згідно із П(С)БО при складанні фінансової звітності застосовують наступні принципи: принцип безперервності; принцип автономності; принцип нарахування та відповідності доходів і витрат; принцип послідовності; принцип повного висвітлення; принцип обачності; принцип періодичності; принцип історичної собівартості; принцип превалювання сутності над формою [12].

Порівнюючи ці принципи із основоположними характеристиками МСФЗ стає зрозуміло, що існують певні відмінності термінологічного характеру, а також у розбіжності у складі принципів (таблиця 1).

Таблиця 1. Принципи фінансової звітності за П(С)БО і основоположні характеристики звітів за МСФЗ 1 [10, с. 47]

Принципи та основоположна характеристика	П(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"	МСФЗ 1 "Подання фінансових звітів"
Безперервність	+	+
Нарахування і відповідність доходів і витрат	+	-
Нарахування в бухгалтерському обліку	-	+
Послідовність	+	+
Періодичність	+	+
Повне висвітлення	+	-
Суттєвість та об'єднання	-	+
Обачність	+	-
Автономність	+	-
Превалювання сутності над формою	+	-
Єдиний грошовий вимірник	+	-
Історична (фактична) собівартість	+	-
Достовірне подання та відповідність МСФЗ	-	+
Згортання	-	+
Порівняльна інформація	-	+

У процесі підготовки фінансової звітності виділяють наступні етапи [4, с. 5]:

- закриття рахунків доходів і витрат;
- визначення чистого фінансового результату звітного періоду.
- визначення залишків на рахунках активів і зобов'язань.
- підтвердження залишків на рахунках активів і зобов'язань за даними інвентаризації.
- складання звіту про фінансові результати.
- складання балансу.
- складання звіту про власний капітал.
- складання звіту про рух грошових коштів.
- складання приміток.
- перевірка узгодженості показників звітності.

За міжнародними та національними стандартами передбачено складання звітності за елементами: активи, капітал, зобов'язання, доходи і витрати.

Згідно з міжнародними стандартами фінансова звітність підприємства містить: баланс, звіт про прибутки та збитки, звіт про зміни у власному капіталі, звіт про рух грошових коштів, облікову політику та пояснювальні примітки, тоді, як в Україні вона складається з балансу, звіту про фінансові результати, звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал та приміток до звіту (таблиця 2).

Слід наголосити, що національні П(С)БО передбачають конкретно встановлені форми фінансової звітності, коли міжнародні стандарти лише встановлюють склад інформації, яка повинна відображатися у звітності.

Як додаток до Приміток для підприємств усіх форм власності, які повинні оприлюднювати річну фінансову звітність, потрібно подавати форму №6 "Інформація за сегментами". Ще одним нововведенням до приміток є форма №7 "Розрахунок податкових різниць за даними бухгалтерського обліку", яку, починаючи з 2007 року, подають юридичні особи, що є платниками податку на прибуток підприємства.

Основним документом фінансової звітності є Баланс, який складається на основі П(С)БО № 2. У цьому стандарті визначено зміст і форму балансу та загальні вимоги до розкриття його окремих статей. Баланс сформовано у горизонтальному одноступеневому форматі і складається з двох таблиць (актив і пасив), залишки в яких вказують на дві дати (початок і кінець року), що забезпечує аналітичність цієї форми фінансової звітності.

Для прийняття управлінських рішень лише аналізу показників балансу недостатньо, а тому використовують інші форми звітності, насамперед Звіт про фінансові результати. Цей звіт зіставляє доходи і

Таблиця 2. Характеристика інформації фінансової звітності [4, с. 11]

№ з/п Звітна форма	Характеристика
1. Баланс	Відображає наявність активів, зобов'язань і капіталу на певну дату. За різницею в показниках балансу на початок і кінець звітного періоду характеризують зміну фінансового стану підприємства
2. Звіт про фінансові результати	Показує доходи, витрати, прибутки і збитки від діяльності підприємства за період часу між двома балансами. Також тут наводять аналогічні показники за попередній період
3. Звіт про рух грошових коштів	Інформує про наявність джерела надходжень та напрямки використання коштів на підприємстві за звітний та попередній періоди
4. Звіт про власний капітал	Розкриває види власного капіталу та зміни, що у ньому відбуваються протягом звітного періоду
5. Примітки до фінансових звітів	Деталізують та обґрунтовують окремі статті фінансових звітів, а також відображають інші відомості, надання яких передбачене бух. стандартами

витрати, понесені за звітний період заради одержання доходів. Оскільки форма звіту надає інформацію про доходи і витрати, які не збігаються з грошовими надходженнями, виникає необхідність у складанні Звіту про рух грошових коштів та Звіту про власний капітал.

Звіт про рух грошових коштів надає інформацію про переміщення коштів підприємства протягом звітного періоду в результаті операційної (надходження протягом звітного періоду коштів від продажу продукції, від орендних операцій, платежі постачальникам, розрахунки з працівниками), інвестиційної (сплата протягом звітного періоду коштів під час придбання основних засобів, нематеріальних активів, фінансових інвестицій, надходження коштів під час продажу оборотних активів, фінансових інвестицій, надання позик, отримання дивідендів, відсотків), фінансової (отримання протягом звітного періоду коштів внаслідок емісії акцій, отримання позик, виплата відсотків і дивідендів) діяльності. Він дає змогу оцінити зміни в активах підприємства, його фінансовій структурі; платоспроможність, можливість погасити борги, коли це необхідно; ліквідність; фінансову гнучкість; здатність підприємства виконувати зобов'язання, сплачувати дивіденди у майбутньому.

Звіт про власний капітал складають для відображення змін у капіталі, що виникали протягом періоду. Він повідомляє про джерела капіталу підприємства, правові обмеження щодо розподілу інвестованого капіталу, розподіл дивідендів та пріоритетність прав на майно підприємства [7, с. 12]. Такі дані більш актуальні для власників і доповнюють інформацію попередніх форм фінансової звітності.

Таким чином, кожна форма фінансової звітності надає інформацію про різні аспекти діяльності підприємства, доповнюючи одна одну. Вони дозволяють подивитися на бізнес з різних точок зору і разом з цим формують його цілісний образ.

На сьогоднішній день актуальним питанням є перехід українських підприємств на Міжнародні стандарти фінансової звітності, оскільки цей процес супроводжується труднощами не лише організаційного, але й ментального, фінансового та кадрового характеру. Однак найсуттєвішою проблемою є відсутність тотожності між МСФЗ та П(С)БО. Розбіжності виявляються в систематизації, кількості, назвах, деталізації, сфері застосування стандартів. На сьогодні більше ніж 100 країн вимагають або дозволяють використання МСФЗ чи знаходяться у стадії конвергенції зі стандартами Ради з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (РМСБО) [10, с. 49]. Глобальні стандарти фінансової звітності на сьогодні

відсутні через неприйняття МСФЗ з боку США та Японії. Якщо ці країни, а також Бразилія, перейдуть на використання МСФЗ, то світ отримає єдиний комплекс стандартів фінансової звітності. Тому не потрібно затягувати процес трансформації національних стандартів фінансової звітності відповідно до міжнародних, а поступово їх впроваджувати, поки ще є час.

У зв'язку зі стрімким зростанням ролі інформаційного забезпечення фінансового аналізу, складовою якого є фінансова звітність, важливе значення має її вдосконалення з метою адаптації національних форм звітності до міжнародних. Тому Україні не слід стояти осторонь від усіх цих процесів, а брати активну участь у розробці стандартів фінансової звітності зважаючи на те, що у найближчі роки МСФЗ набудуть глобального характеру.

Список літератури

1. Андрієнко В. *Поняття та склад фінансової звітності в умовах гармонізації бухгалтерського обліку* [Текст] В. Андрієнко // *Наука молода. Збірник наукових праць молодих вчених ТНЕУ*. – 2008. - №9. – С. 153-157.
2. Варічева Р. *Система обліку як складова інформаційного забезпечення економічного механізму виробничого управління: етапи розвитку, цілі та показники* [Текст] / Руслана Варічева // *Економіст*. – 2010. - №6: Ноосферна модель виробництва. – С. 61-64.
3. Веріга Г., Савро А. *Проблемні аспекти трансформації фінансової звітності підприємств України відповідно до принципів МСФЗ*. [Текст] / Ганна Веріга, Анна Савро // *Бухгалтерський облік і аудит*. – 2010. - №9. – С. 19-25.
4. Вороня Н., Свіріденко А. *Річна фінансова звітність*. [Текст] / Наталія Вороня, Алла Свіріденко // *Податки та бухгалтерський облік. Спецвипуск*. – 2010. – 27 грудня (№12): Річна фінансова звітність. – С. 4-13.
5. Голов С. *Бухгалтерський облік і фінансова звітність малих і середніх підприємств*. [Текст] / Сергій Голов // *Бухгалтерський облік і аудит*. – 2010. - №10. – С. 3-15.
6. Кравчук О. *Баланс підприємства: теорія і практика*. [Текст] / Олексій Кравчук // *Дебет-Кредит*. – 2010. – 20 грудня (№51): Додаток: Актуально про податкові спори. – С. 8-12.
7. Левіцька С. *Організація обліку господарської діяльності підприємства*. [Текст] / Світлана Левіцька // *Бухгалтерський облік і аудит*. – 2010. - №6. – С. 6-13.
8. Остап'юк Н. А., Семчук І. В. *Консолідована фінансова звітність в системі внутрішнього контролю групи підприємств*. [Текст] // *Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 1(16)*. – 2010. – С. 183-192.
9. Пантелеев В.П. *Внутрішньогосподарський контроль: методологія та організація: монографія* [Текст] / В. П. Пантелеев. – Державна академія статистики, обліку та аудиту. – К.: ДП "Інформ.аналіт. агентство", 2008. – 491

с.

10. Пасько О. Глобальна конвергенція стандартів фінансової звітності: стан та перспективи. [Текст] / О. В. Пасько // Облік і фінанси АПК. – 2010. - №10. – С.45-50.
11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", затв. Наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99р. №87, із змінами та доповненнями. [Текст].
12. Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" [Електронний ресурс] // Верховна рада України. Офіційний веб-сайт. Режим доступу: http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=36701
13. Фінансова звітність [Електронний ресурс]Режим доступу: <http://www.finreporting.com.ua>.

РЕЗЮМЕ

Тинская Инна, Спильник Ирина

Информационное обеспечение финансового анализа и проблемы его совершенствования

Исследовано понятие финансовой отчетности, рассмотрен ее состав и указано на актуальность исследования информационной базы финансового анализа с целью приближения к принципам Международных стандартов финансовой отчетности (МСФО).

RESUME

Tynska Inna, Spilnyk Iryna

Informative providing of financial analysis and problems of its perfection

Notion of the financial reporting is explored, its context is considered and informative base of financial analysis with the purpose of approaching to principles of the International standards of the financial statement research actuality is indicated.

Стаття надійшла до редакції 14.04.2011 р.